

Talis erat baptismus Joannis, qualis Joannes: baptismus justus tamquam justus, tamen hominis; sed qui acceperat a domino istam gratiam, ut dignus esset praecire judicem, et eum digito ostendere, et implere vocem prophetiae illius: *Vox clamantis in deserto, parate viam domini*. Tale autem baptisma domini, qualis dominus. Ergo baptisma domini divinum, quia dominus Deus.¹

12. Haec ille. Quem sequendo dicere possumus, tale esse jus, qualis est ille, cujus auctoritate instituitur: si hominis, humanum; si Dei, divinum. Neque solum Origenes asseruit, Moysen et Paulum loqui quandoque in propria persona, licet non nisi a Deo suggesta; sed de Paulo idem sentit Augustinus. Ait enim exponens Pauli sententiam, qua suadet, fidelem conjugem cum infideli habitare: *Ceteris autem ego dico, non dominus*: „Hic primo videndum est, quibus ceteris; dicebat enim superius ex domini persona iis, qui sunt in conjugio; nunc vero ex sua persona ceteris dicit.“ Et paulo post: „Si ergo non praecipit ex domini persona, sed ex sua persona monet, ita est hoc bonum, ut si quis aliter fecerit, non sit praeccepti transgressor, sicut de virginibus paulo post dicit, praecceptum domini se non habere, consilium autem dare.“ Et rursus ibidem: „Monetur vir fidelis, si habet uxorem infidelem consentientem secum habitare, non eam dimittere. Licet ergo et dimittere; quia non est praecceptum domini, ne dimittat, sed consilium apostoli, sicut monetur virgo non nubere; sed si nupserit, consilium quidem non tenebit, sed contra praecceptum non faciet.“² Haec Augustinus, qui in sua persona ait apostolum loqui, cum consulit virginitatem vel conjugem fidelem non recedere ab infideli. Et licet hoc secundum non consilium sed praecceptum asserat div. Chrysostomus eum locum exponens, et licet aliter interpretetur ea Pauli: *Ego, non dominus; non ego, sed dominus*; non ob id tamen interpretatio Origenis, Hieronymi et Augustini, quam sequitur etiam divus Thomas et Scotus

¹ Ibid. n. 6. Migne l. c. col. 1416 s.

² De serm. Dom. in monte l. I. c. XVI. n. 44. Migne P. L. 34, 1251 s.

rejicienda est, praesertim quum juxta doctrinam divi Augustini eadem scriptura plures veros sensus habere possit.

[Cap. III. Exceptionibus occurritur.]

13. Constat igitur ex iis patribus et rationibus, tam in vetere quam in novo testamento esse quaedam in scriptura quae, quum narrentur per humanam auctoritatem licet a Deo concessam fuisse instituta, non proprie debeant dici jus divinum. De quo quia nonnulli scandalizantur, et contendunt, quidquid a Moyse et apostolis sancitum est, vere et proprie esse jus divinum, sicut ea quae immediate a Deo sancita sunt; neque volunt secernere inter apostolos qua apostoli erant et promulgatores et praecones juris divini, et qua praelati erant ecclesiarum jura ecclesiastica sancientes, ut notavit d. Thomas et alii; nec rursus inter Moysen qua propheta erat et nudus minister et denuntiator prophetiae, et qua erat legislator et auctoritate sibi a domino concessa praecipiens: ob hos igitur, qui, quia haec nolunt distinguere, in se ipsis confunduntur et scandalizantur, et aliis scrupulum et scandala injiciunt, adducenda sunt eorum argumenta contra ea quae diximus, et resolvenda.

1°. Primo ergo scandalizantur in hoc, quod dicimus in lege Moysis distinguendum esse inter praeccepta revelata quidem a Deo ipsi Moysi, sed per ipsum non tamquam per nudum ministrum et praeconem, sed tamquam per legislatorem ex auctoritate a Deo sibi concessa prolata et promulgata; et priora dicamus proprie esse Dei, posteriora autem non ita proprie. Sed quod immerito ex hoc scandalizentur, perspicui potest ex eo, quia in re quidem omnes convenimus; fatemur enim, quod tam illa, quae per angelos praeccepta sunt a Deo in monte Sinai atque in decalogo continentur, quam ea, quae Moyses promulgavit, ab eodem Deo optimo et maximo uno in essentia et trino in personis emanant.

2°. Fatemur, quod emanant ab eo, non quidem per medium solius luminis naturalis rationis, ut leges humanae et civiles; sed per lumen revelatum et supernaturale; non

enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines [II Petr. I, 21].

3°. Fatemur, quod tam illa vox, quae audiebatur a populo in Sinai, quum dominus proferret decalogum, quam doctrina legis, quam suscepit Moyses ut populo promulgaret, non sic erant immediate a Deo, quin ad utrumque uteretur ministerio angelico. Per angelum enim organo aliquo corporeo utentem, sonabat illa terribilis vox et sonitus buccinae, quo territus populus Moysi dicebat: *Loquere tu nobis et audiemus; non loquatur nobis dominus, ne forte moriamur* [Exod. XX, 19]. Angelus quoque erat, qui Moysi sicut et ceteris prophetis et auctoribus scripturae suggerebat scribenda; quia juxta doctrinam divi Dionysii ex scripturis desumptam per angelos revelationes hominibus fiunt secundum divinum ordinem, quo inferiora per media reducuntur ad summa. Idcirco angelus loquebatur in Zacharia verba bona et consolatoria. Idcirco etiam lex dicitur a Paulo data *per angelos in manu mediatoris* [Gal. III, 19], et *per angelum dictus sermo* [Hebr. II, 2]. Stephanus quoque dixit Judaeis: *Accepistis legem in dispositione angelorum, et non custodistis* [Act. VII, 53]. De Moyse quoque dicit: *Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo, qui loquebatur ei in monte Sinai, et cum patribus nostris, qui accepit verba vitae dare nobis* [Ibid. v. 38].

14. Cum his omnibus tamen fateri debemus, quod sicut, licet omnes creaturae a Deo fiant, differentia tamen est inter illas; quia aliquae a Deo solo fiunt absque cooperatione alicujus creaturae, ut angeli et animae rationales et reliqua quae in primordio rerum creavit; aliqua vero ab eo prodeunt cooperantibus creaturis, ut sunt illa quae quotidie generantur et successu temporis corrumpuntur; et sicut inter ea quae immediate a solo Deo fiunt, aliqua sunt perfectiora aliis, ut angeli animabus, et inter angelos superiores inferioribus: ita etiam inter doctrinas, quae a Deo per revelationem sunt, immo et canonicae sunt, gradus et differentia est.

Nam doctrina novi testamenti prae illa veteris excellit, et in novo testamento eminet evangelium Joannis.

In vetere autem Moyses, David, Isaias suas habent excellentias et praerogativas. In Moyse etiam quae dominus in Sinai ministerio angeli protulit, excedunt alia quae per Moysen protulit; utrisque autem superiora sunt prolata per ipsum Verbum incarnatum juxta apostolum dicentem Hebr. I, 1.: *Multifariam multisque modis loquens olim Deus patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio*. Et rursus: *Si enim qui per angelos dictus est sermo, factus est firmus; et omnis praevaricatio et inobedientia accepit justam mercedis retributionem; quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? quae quum initium accepisset enarrari per dominum ab eis, qui audierunt, in nos confirmata est, contestante Deo signis et portentis et variis virtutibus et Spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem* [Hebr. II, 2—4].

Unde et Tertullianus dixit: „Aliter utique dominus per semetipsum operatur sive per Filium, aliter per prophetas famulos suos, maximae documenta virtutis et potestatis; quae ut elariora et validiora, qua propria, distare a vicariis fas est.“¹ Haec ille, docens documenta per Deum ipsum prolata et edita excellentiora esse documentis vicariis, h. e. per homines vices suas gerentes factis.

15. Ut autem doctrina per Christum prolata alias excelleret, tum quia per ipsum immediate prolata erat, tum quia duratura erat in perpetuum, tum etiam quia altiora et perfectiora proponebat; ita etiam doctrina decalogi altior erat doctrina data per Moysen. Et 1° quidem quia licet per angelum data sit, ille tamen non in propria persona loquebatur, sed in persona Dei, sicut procurator loqui solet in persona ejus qui eum fecit procuratorem. Idcirco ait: *Ego sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti* [Exod. XX, 2]. Et scriptura dicit: *Locutusque est Deus cunctos sermones hos* [Ibid. v. 1]. Et rursus dixit praeterea dominus ad Moysen: *Haec dices filiis Israel: vos vidistis quae de coelo locutus sum vobis* [Ibid. v. 22]. Et alibi: *Locutusque est dominus ad vos de medio ignis; vocem ver-*

¹ Adv. Marcion. I. IV. c. 35. Migne P. L. 2, 446.

borum ejus audistis, et formam penitus non vidistis [Deuter. IV, 12]. Ob haec igitur perinde erat praesertim apud rudem populum acsi Deus per seipsum absque medio ullo loqueretur, licet revera vox illa per angelum fieret; dicente etiam Salvatore de Patre suo: *Neque vocem ejus unquam audistis neque speciem ejus vidistis* [Joan. V, 37]. Et ideo decalogus a Deo fuit vel immediate vel certe immediatius, quia non nisi medio angelo qui in persona vel auctoritate propria non loquebatur, sed nudus erat minister. Lex vero reliqua, licet a Deo emanaverit, et per angelum docentem Moysen, non autem ex Moysis cerebro, tamen quia a Deo edoctus est et ei collata est legislatoris potestas, per quam ut legislator loquebatur et praecipiebat, sicut Joannes Baptista ex auctoritate sibi e coelo collata instituit baptisma, et sicut Beseleel et Ooliab ex artibus sibi a domino infusis ut artifices fabrifaciebant, et sicut septuaginta priores ex spiritu gubernandi sibi infuso regebant populum, et sicut David ex potestate regia sibi a domino immediate concessa regebat populum, et sicut Salomon ex dono sapientiae a domino sibi infuso sapienter disputabat a cedro Libani usque ad hyssopum: ita etiam Moyses ex potestate sibi a domino concessa legem suggestam a Deo populo promulgabat. Ideo lex illa lex Moysis dicitur, et ipse non solum propheta sed legislator.

1°. Ideo etiam passim in lege dicitur: hoc et illud praecipit Moyses; et hoc et illud factum est juxta praecceptum Moysis. Ipse etiam dicit: *Et nunc Israel audi praecepta et judicia, quae ego doceo te, ut faciens ea vivas, et ingrediens possideas terram, quam dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis; non addetis ad verbum, quod vobis loquor, neque auferetis ex eo: custodite mandata domini Dei vestri, quae ego praecipio vobis* [Deuter. IV, 1. 2]. Et rursus: *Scitis quod docuerim vos praecepta atque justitias, sicut mandavit mihi dominus Deus meus, sic facietis ea in terra quam possessuri estis, et observabitis et implebitis opere* [Ibid. vv. 5. 6]. Et in Ecclesiastico: *Legem mandavit Moyses in praeceptis justitiae, et hereditatem domini Jacob et Israel promissiones* [Eccli. XXIV, 33], quod alii vertunt: lex

quam Moyses praeceptis justissimis tulit populis Jacob hereditariam una cum promissionibus ad Israelitas pertinentibus. Quia ergo Moyses legislator fuit et ab eo lex immediate processit loquendo de immediatione supposito- rum, ideo decalogus proprius dicitur lex Dei, quam reliqua lex Moysis, quae quidem etiam proprius juxta nostrum modum loquendi dici potest lex Moysis, quia causis proximis et immediatis immediatione suppositi, et non immediatis immediatione virtutis nomina et effectus tribuimus. Ita enim illuminare tribuimus proprie soli, calefacere igni, generare plantis et animantibus, quae sunt causae immediatae immediatione suppositi; non autem ita proprie Deo, licet ipse causa immediata sit omnium immediatione virtutis plus quam omnis causa secunda. A qua re non abhorret etiam vocabulum: proprie; quia proprium est, quod non est cum altero commune, ut ait Thomas.¹ Ideo proprie Deus operatur, quod solus sine alio cooperante et pertingente ad effectum operatur, quidquid sit de ministerio quod dixerim, quia in sacramentis Deus gratiam et quidquid supernaturale est, per seipsum immediate et proprie operatur, quia homo nudum ministerium exhibet nec sua vi et auctoritate pertingit ad effectum supernaturalem, licet homo ut minister disponat ad illum effectum suscipiendum.

16. 2° Doctrina decalogi excedit aliam doctrinam legis Moysis duratione, quia caeremoniae tantum duraturae erant usque ad propalatum veritatem. Judicia quoque commoda erant illi tempori et loco, neque postea nec alibi obligabant. Decalogus autem, qui virtute omnia continet moralia, etiam post Christum durat, qui non venit solvere, sed adimplere et gratia et consiliis suis juvare ad ejus perfectam adimplerem. Ideo et Clemens Alexandrinus dixit: Decuit decalogum per Deum legislatorem ferri qui aeternus est, reliqua vero non duratura per Moysen mortalem.

3°. Excellit etiam materia, quia in paucis continet universum cultum Dei, fide, spe et caritate constantem,

¹ Opusc. I. c. 6.

omnem etiam caritatem et justitiam et misericordiam erga proximum semper et ubique servandam; reliqua vero lex non ita.

Quum ergo hae sint differentiae revera, quoad rem attinet, inter decalogum et reliquam Moysis legem, et vocabula ipsa non reclament, non videtur causa scandalum in doctrina, quae dicit illam proprius dici posse legem Dei, aliam Moysis; vel hanc proprie, illam non proprie, praesertim quum respectu ejus quod proprius est, aliud quod est mediatus, dicatur minus proprium juxta communem modum loquendi. Unde et dominus per Jeremiam et Ezechielem differentiam faciens inter legem Dei moralem et reliquam Moysis legem ait: *Non sum locutus cum patribus vestris, et non praecepi eis, in die qua eduvi eos de terra Aegypti de verbo holocaustatum et victimarum; sed hoc verbum praecepi eis dicens: Audite vocem meam, et ero vobis Deus, et vos eritis mihi populus; et ambulate in omni via quam mandavi vobis, ut bene sit vobis* [Jerem. VII, 22. 23]. In Ezechiele quoque de moralibus praeceptis loquens ait: *Ego dominus Deus vester: in praeceptis meis ambulate.... et facite ea* [Ezech. XX, 19]. Quae postquam dixit a Judaeis violata, de ceremoniis subjungit: *Ergo et ego dedi eis praecepta non bona, et judicia in quibus non vivent: et pollui eos in muneribus suis, quum offerrent omne quod aperit vulvam, propter delicta sua* [Ibid. XX, 25. 26]. Ait ergo dominus in Jeremia, se non locutum de verbo holocaustatum, quia ea non posuit in decalogo quum locutus est; in Ezechiele autem ait, dedisse se eis praecepta non bona, quia per Moysen ceremonias eis tradidit.

17. Superest tamen adhuc, ut aliquibus probis viris satisfiat, solvere aliquas objectiones, quas in hunc modum dicendi faciunt. Probant enim

1°. ex scriptura, legem Moysis omnem a Deo esse proprie et immediate quidem, quia non solum decalogus, sed vel illa lex: *Non alligabis os bovi trituranti* proprie est Dei, dicente Paulo, postquam illam de praedicatoribus alendis exposuit: *Numquid de bobus cura est Deo?* [I Cor. IX, 9.] Deus ergo, inquit, est auctor illius legis, et consequenter omnium aliarum legum quas tulit Moyses. —

Sed huic argumento respondetur, non esse dubium, quin lex quam Moyses tulit, a Deo sit, quia Deus per angelum eam Moysi revelavit, ut jam diximus et probavimus; et ideo saepissime in scriptura lex Moysis, lex Dei et domini dicitur, praesertim in vetere testamento. Sed quia in eadem scriptura lex Moysis frequenter dicitur, praesertim in novo testamento, lex Moysis non minus vere dicitur ac ipse Moyses legislator et praeceptor. Et quia rursus in eadem scriptura dicitur lex per angelos data, colligitur, legem illam emanasse a Deo in angelum, ab angelo in Moysen, a Moyse vero ut legislatore et non ut nudo praecone in populum. Et ita verum est, quod Moyses immediate illam legem de bove triturante tulit, Deus autem mediate, loquendo de mediatione suppositi, immediate autem, loquendo de immediatione virtutis.

2°. Idem probant per illud Pauli ad Hebraeos, qui exponens quid significaret illud quod sancta sanctorum non paterent, ait: *Hoc significante Spiritu sancto, nondum propalatum esse sanctorum viam* [Hebr. IX, 8]. Si ergo Spiritus sanctus per umbras veteris testamenti significabat nostra, procul dubio ipse condidit illas leges ceremoniarum, per quas illa significarentur. — Respondetur, verum esse, a Spiritu sancto conditas illas leges, quia Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines; non tamen sequitur, quod immediate condiderit; sed per Moysen, quem docuit et instituit legislatorem.

18. 3°. Adducunt auctoritatem Epiphani, qui haer. 33. contra Ptolemaitas reprehendit Ptolemaeum, quod inter alia deliramenta dixerit, in lege Moysis esse quaedam a Deo profecta, quaedam a spiritu humano Moysis contrario divino, ut illud de libello repudii, quaedam vero a senioribus. — Respondetur, Epiphanium non reprehendere Ptolemaeum quod dixisset, Moysen quaedam protulisse ex revelatione et potestate legislatoris sibi a Deo concessa, sed quia dicit, illum locutum fuisse ex spiritu humano absque eo quod Deus per eum loqueretur, quod nos nunquam somniavimus.¹ Quod

¹ Adv. haeres., haer. XXXIII. cap. IV. Migne P. Gr. 41, 559. —

autem res ita habeat, evidenter constat tum ex verbis ipsius Ptolomaei in epistola ad Floram, tum etiam ex verbis Epiphanius repetentis verba quae Ptolomaei sunt: „In primis igitur sciendum est universam illam legem, quae quinque Moysis voluminibus continetur, non ab uno esse legislatore profectam, solo videlicet Deo; sed admixta quaedam hominum esse mandata, ut quemadmodum Salvator ipse docuit, trifariam lex sit omnis distributa. Quaedam enim ad ipsum Deum ejusque sanctiones pertinent; alia Moysi tribuenda sunt, non quidem quatenus aliquid a Deo ipsius interventu decretum est, sed quatenus per sese ac suapte sponte nonnulla constituit; aliorum denique seniores qui in populo erant, auctores exstiterunt, ac primi illi privata quaedam praecepta inserere sunt ausi.“ Haec Ptolemaeus asserens, quod Moyses Deo non loquente per ipsum, sed ex propria intelligentia aliqua sancivit. Quem sensum arguens Epiphanius ait: „Ceterum, quae a Moyse sancita sunt, a Deo minime sunt aliena, a quo Moyse sequestre atque interprete tradita sunt. Quod et ipsum Salvatoris iudicium evidenter approbat, adeoque quibus uteris testimoniis, ea contra temetipsum protulisti. Sic enim in evangelio dominus loquitur: *Moyses haec scripsit ad duritiam cordis vestri* [Matth. XIX, 8]. Jam quod Moyses scripsit, non citra Dei voluntatem scripsit, sed sancto Spiritu impellente constituit. Mox enim Salvator in eodem evangelio: *Quod Deus, inquit, conjunxit, homo non separet*. Quemadmodum vero conjunxerit, verba ipsa, ut intelligeremus, adjecit: *Propter hoc relinquet homo patrem suum et adhaerebit uxori suae et erunt duo in carnem unam*. Tum infert: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet*. Atqui nunquam illud dominus quum Adamum Evamque formaret usurpasse legitur; sed hoc solum: *Faciemus ei adiutorium simile sibi*; istud vero ab Adamo dictum est qui a somno expergefactus: *Hoc nunc os, ait, ex ossibus meis et caro de carne mea: haec vocabitur virago, quia ex viro sumpta est*. Pergit deinde: *Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae et erunt duo in carnem unam*. Quum igitur non hoc Deus sed Adamus dixerit et ea ipsa tamen

Dei esse verba dominus in evangelio testetur, satis res ipsa declarat, tum haec Adami quidem ore sed Dei esse voluntate prolata. Similiter et Moyses legem edidit, quam dictante domino didicerat.¹ Haec Epiphanius, quem constat in hoc reprehendisse Ptolemaeum, quod dixisset Moysen ex suo cerebro et non Deo suggerente nonnulla sancivisse, quod nemo catholicus dicit.

19. 4°. Argumentantur, quia prophetia quum supra naturam sit, a Deo est immediate, et homo qui illam suscipit et proponit, tantum nudum exhibet ministerium nec miscet in illam suam auctoritatem, sed solum divinam. Idecirco prophetae dicere solent: *Haec dicit dominus; et factum est verbum domini ad me; vel manus domini super me*. Seipsum etiam dejicere solent, ne humanae auctoritati tribuatur quod dicunt, ut ille qui dicebat: *Non sum propheta, et non sum filius prophetarum, sed pastor (armentarius) ego sum vellicans sycomoros* [Amos VII, 14]. Ergo et Moyses, qui in lege ferenda prophetam agebat, quum umbra esset futurorum, non miscuit auctoritatem legislatoris; et ita lex illa pure et immediate est a Deo, aequae proprie ac prophetia. — Respondetur, quod lex potest considerari dupliciter. Aut enim consideratur, qua juxta sensum literalem dirigebat illum populum in judiciis discernendis et politia per praecepta judicialia, et in divino cultu et ceremoniis per praecepta ceremonialia; et sic habet rationem legis. Aut consideratur juxta sensum spirituales et allegoriam, quatenus significabat futura in N. T. et sic habuit rationem prophetiae, significante per eam futura Spiritu sancto. Ita etiam Moyses quatenus legem in sensu literaliter tulit, legislator fuit, et auctoritatem legislatoris a Deo sibi concessam adhibuit, praecipiens et prohibens et praemia et poenas proponens; quatenus autem lex illa prophetia erat, quia eam per Spiritum s. accepit, et intellexit juxta exemplar sibi in monte monstratum (intelligentia siquidem opus est in visione prophetica teste Daniele), prophetam egit, et sic nudum exhibuit ministerium absque legislatoris auctoritate.

¹ L. c. cap. IX. Migne l. c. col. 571 s.

5°. Argumentantur, quia juxta hanc sententiam lex Moysis mixtum quid esset et monstruosum ex humana et divina auctoritate et doctrina compactum. — Respondetur, non hoc sequi; quia quae Moyses ut legislator sancivit, ex auctoritate et doctrina sibi divinitus concessa sancivit, non autem ex humana. Fuit autem suavius, ut, quae abroganda erant, licet divina, per hominem sancirentur, sicut per Joannem est sancitum suum baptisma in sola aqua, ut ex Augustino supra probatum est; quae autem erant permanens, per Deum in monte Sinai, sicut etiam baptismus Christi, qui durare debebat usque ad finem saeculi, per Christum debuit institui.

6°. Argumentantur, quia si Moyses aliqua per seipsum sancivit, non differt a Justiniano vel Leone vel aliis civilibus legislatoribus et philosophis; quod tamen est falsissimum, quia lex Moysis lex divina dicitur, civiles vero humanae. — Respondetur, non hoc sequi; quia politici legislatores ex humana auctoritate sibi a republica concessa et ex lumine humanae rationis leges suas condunt: et ideo merito humanae dicuntur, quum a principio humano pendeant; lex vero Moysis ex divina revelatione et auctoritate homini (a Deo) concessa prodit; et ideo divina est, licet non ita immediate a Deo prodeat, sicut doctrina decalogi vel doctrina per Christum dominum prolata, vel sicut lex fidei et caritatis, quae per Spiritum sanctum in cordibus fidelium infunditur. Et haec de solutione argumentorum, quae fiunt contra differentiam inter legem decalogi sive moralem et aliam legem ceremoniarum et judiciorum latam per Moysen, dicta sufficiant.

20. Superest ut resolvamus argumenta, quae fiunt contra aliam differentiam, quam etiam faciunt patres inter doctrinam et institutiones immediate a Christo procedentes, quarum apostoli fuerunt tantum promulgatores, quales sunt institutiones sacramentorum et eorum materiae et formae, quae quidem solus Christus instituere potuit, apostoli autem vel ecclesia ipsa solum promulgare; et inter leges quas apostoli non solum promulgarunt, sed auctoritate sibi a domino concessa, quatenus praelati ecclesiae erant, insti-

tuerunt. Sunt ergo, qui inter hujusmodi institutiones nullam faciant differentiam; sed omnes tales asserunt esse proprie jus divinum, sive illae a Christo emanarint sive ab apostolis, sive scripta sint in scripturis canonicis, sive per traditionem ibi non scripta ad nos pervenerint: quod variis argumentis probare contendunt, quae jam recitabuntur et resolventur.

21. Primum ergo eorum argumentum sit ab apostolo, qui I. Cor. XIV, 37. quum tradidisset ordinem loquendi in ecclesia ad aedificationem, et prohibuisset mulierem in ecclesia loqui, quae quidem plane positiva sunt, subjungit: *Si quis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat haec, quae scribo vobis, quia domini sunt mandata.* Si ergo, inquiunt, illa quantumvis positiva, domini sunt mandata, ergo omnia hujusmodi per apostolos sancita jus divinum sunt, sicut quae a Christo sunt sancita; et non est spiritualis, sed animalis et carens spirituum discretionem, qui hujusmodi rejicit a jure divino proprie. — Respondetur, haec quidem et hujusmodi praecepta Pauli et apostolorum domini esse mandata, quia dominus illa ipsis suggessit et per eos ordinavit, sed hoc ipso, quod per eos ordinata sunt tamquam per ecclesiae pastores et rectores, non sunt proprie juris divini. Neque distinguere inter ea, quae primae classis sunt et per Christum instituta, per apostolos autem tantum promulgata, et inter illa quae sunt secundae classis et per apostolos Deo suggerente instituta, arguit hominem animale et carentem discretionem spirituum. Immo e contrario spiritualis esse videtur, non solum distinguere inter dona et doctrinam Dei et seductiones diaboli, sed etiam inter ipsa dona Dei et ab eo emanantes doctrinas. Idcirco apostolus suadet aemulari meliora charismata et probare meliora, et magni facit suam missionem et vocationem, quod non sit ab hominibus neque per hominem, ut erat missio illorum qui ab apostolis mittebantur, sed erat ab ipso Christo. Ita igitur distinguere debet spiritualis inter leges, quae a Deo profluunt per apostolos ut praelati sunt ecclesiae, et eas, quas per seipsum sancivit; quia ut supra ex d. Thoma vidimus, magni artifices per seipsos operantur